

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Pedagogická fakulta – katedra anglistiky

Jeronýmova 10, 371 15 České Budějovice, ☎ 387 773 222, 387 773 205,
e-mail: peclova@pf.jcu.cz, betakova@pf.jcu.cz

Oponentský posudek na disertační práci

autor: Mgr. František Tůma

název práce: Developing Communicative Competence through Online Discussion Tasks: Computer Mediated Communication and the Skill of Writing.

Rozvíjení komunikační kompetence pomocí online diskusních úkolů: Počítačem zprostředkovaná komunikace a dovednost psaní.

pracoviště: Univerzita Karlova Praha – Filozofická fakulta

školitelka: doc. PhDr. Michaela Píšová, MA, Ph.D.

Předkládaná disertační práce v doktorském studijním programu didaktika konkrétního jazyka v oboru didaktika anglického jazyka zkoumá rozvoj komunikační kompetence v písmu u tzv. neoborových studentů angličtiny v terciárním vzdělávání na jazykové úrovni A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ). Už na první pohled jde o záslužný počín, protože písemná komunikace se na středních školách výrazně podceňuje, dobrým impulzem pro to, aby se střední školy rozvojem písemné komunikace studentů vážně zabývaly, je zavedení nové státní maturitní zkoušky, ve které je psaní zastoupeno. Tím by se mohla zvýšit i úroveň psaní u studentů, kteří nastupují do terciárního vzdělávání.

Autor disertační práce se rozhodl rozvíjet písemnou komunikaci studentů pomocí blended learning kurzu, který, jak již název napovídá, spojuje klasickou výuku s výukou pomocí informačních a komunikačních technologií. Konkrétně ve své výuce využívá systém moodle, ve kterém studenti kurzu plní online diskusní úkoly. Tyto úkoly navazují na input z klasického kurzu, ve kterém studenti pracují s učebním textem na úrovni A2.

Autor práce si v souvislosti s těmito diskusními úkoly na internetu klade za cíl zodpovědět několik výzkumných otázek :

- Změnila se na základě těchto on-line diskusních úkolů komunikační kompetence studentů ve čtení a psaní? Jestliže ano, jak?
- Změnila se nějak jazyková správnost v psaní? Jestliže ano, jak?
- Jaké jazykové funkce studenti v psaní používali?
- Změnila se nějak složitost syntaktické struktury v psaných textech? Jestliže ano, jak?
- Jak sami studenti vnímali změnu plynulosti svého psaného projevu na závěr kurzu?

Aby mohl autor práce na tyto otázky odpovědět, musel projít nesmírně náročnou cestou. Kromě kurzu samotného musel vytvořit diskusní úkoly pro studenty, ve kterých by využívali jazykových funkcí, které odpovídají jazykové úrovni A2 podle SERRJ. Dalším krokem byl výběr účastníků kurzu na základě jazykového testu KET (Key English Test). Na závěr kurzu byli účastníci výzkumu testováni znovu a bylo zjišťováno, zda se v průběhu kurzu změnila jejich jazyková kompetence.

Na základě psané počítačové diskuse byl vytvořen studentský jazykový korpus, který byl podroben nesmírně složité analýze z různých pohledů. Nástroj této analýzy, který se zaměřil na detailní rozbor syntaktické a morfologické stránky jazyka stejně jako na výskyt jazykových funkcí, které studenti používali, byl vytvořen samotným autorem a následně aplikován jak v pilotní, tak v samotné studii.

Tento nástroj ovšem nebyl vytvořen náhodně. Jeho tvorba vychází z analýzy nesmírně bohatých odborných zdrojů, které najdeme v precizně zpracované teoretické části. Ta pojímá problematiku počítačem podporované výuky jazyků k rozvoji komunikační kompetence velmi široce.

Velká část teoretické sekce se zabývá definicí a různými pohledy na komunikační kompetenci, přičemž primárně využívá Bachmanův model komunikační kompetence (1990). Studuje komunikační kompetenci z hlediska různých teorií komunikace a učení, které později konkretizuje na učení se cizím jazykům. Další část práce se zabývá možným zapojením informačních a komunikačních technologií do výuky cizích jazyků. Velmi zajímavá kapitola je věnována odborné literatuře, která se v českých podmínkách věnuje využití ICT ve výuce jazyků. Další kapitoly se již zabývají výběrem výzkumných metod, které mohou být a následně byly využity v empirické složce práce.

V empirické části práce autor předkládá přehledně s fundovaným komentářem výsledky k jednotlivým výzkumným otázkám. Přestože komunikační kompetence studentů se zlepšila, jejich jazyková přesnost nikoli. Velmi kladně hodnotím autorovu reflexi ve všech otázkách. Každý výsledek podrobně diskutuje, je si vědom limitů této studie především z hlediska využití komplikovaného výzkumného nástroje, který může být použit pro vědecké účely, ale běžný vyučující s ním těžko může pracovat.

Hlavním přívlastkem této doktorské disertace je preciznost ve všech směrech. Velmi si vážím jasné návaznosti jednotlivých kroků, neustálého vztahování vlastní výzkumné činnosti k poznatkům čerpaným z odborné literatury, která je nesmírně rozsáhlá. Za celou práci je vidět obrovské zaujetí autora, jde o práci nesmírně myšlenkově i časově náročnou.

Z pohledu oponentky disertační práce není této práci naprosto co vytknout. Jedná se o práci nadstandardní jak po stránce obsahové a formální, tak jazykové.

Jak již bylo řečeno, autor vytvořil a použil nesmírně sofistikovaný nástroj anotace chyb v korpusu, který není možné v běžné výuce ať už z časových či odborných důvodů použít.

Moje otázka k obhajobě tedy zní:

Když se podíváte na svou práci z pohledu ne výzkumníka, ale tentokrát učitele tohoto konkrétního kurzu, jak byste reflektoval získané výsledky? Jak byste obsah kurzu, případně zadání internetových online úkolů do budoucna modifikoval tak, aby studenti jednak rozvíjeli maximálně své komunikační kompetence, včetně používání většího rozsahu jazykových funkcí a přitom rozvíjeli i jazykovou přesnost?

Protože disertační práce Františka Tůmy podle mého názoru splňuje všechny požadavky na disertační práci kladené, navrhuji, aby na jejím základě byl autorovi udělen titul Ph.D.

doc. PhDr. Lucie Betáková, MA, PhD.

v Českých Budějovicích 23.5. 012